

Rusland in beroering

Charles Riva Collection, gehuisvest in een 19de-eeuws pand in Brussel, lonkt naar Rusland. Het herenhuis is groot genoeg voor een selectief overzicht dat een ganze eeuw doorkruist. 'Russian Turbulence' is een eigenzinnige selectie van 30 kunstenaars waaronder Alexander Rodchenko, Ilya Kabakov en Oleg Kulik. De meeste van hen klimmen kordaat op de barricaden. Om met een dosis humor, cynisme en romantiek visueel slagvaardige kunstwerken de wereld in te slingeren.

Christine Vuegen

Het statige gebouw in een zijstraat van de Louizalaan is sinds 2009 een kunstoord waar groepstentoonstellingen en solopresentaties neerstrijken, zopas nog van het Amerikaanse zwaargewicht Paul McCarthy. De initiatiefnemer is de Fransman Charles Riva, een inwoner van Brussel en New York. Hij is een vrij jonge verzamelaar die tevens Sutton Lane Gallery runt in Londen en Parijs. Let wel, de locatie in de Europese hoofdstad is niet simpelweg een filiaal van de galerie. Er worden tentoonstellingen opgezet die soms grotendeels putten uit de eigen collectie, maar dat is nu niet het geval. Gastcurator Etienne Macret, een kenner van de Russische kunst, snuffelde ook in andere privécollecties en allerhande instellingen om 'Russian Turbulence' op poten te zetten. Inzoomend op revoluties in de politiek en de kunst raast het overzicht met een rotvaart door de geschiedenis. Tegelijkertijd springt de veelzijdigheid in het oog, de onstuimige energie en de behoefte aan vrijheid in een land dat zo dikwijls door elkaar is geschud door de politiek. De ontbinding van het Sovjetregime deed de werkelijkheid opnieuw kantelen. Hoe gaan kunstenaars om met de huidige realiteit die, zoals in de rest van de wereld, behoorlijk chaotisch en onzeker kan zijn? Het is een hele hap om dat allemaal in één expositie te stoppen, maar het is toch gelukt.

Rebellie

Het begin van het verhaal zit in de staart van het parcours. Daar nemen historische

▲ Blue Noses Group, 'An Epoch of Clemency', 2005, C-print, 100 x 135 cm.

foto's de bezoeker mee naar het land zoals het was, of hoe het zich wilde tonen voor de camera. Het bekendst is Rodchenko, de avant-gardekunstenaar die in de jaren '30 vooral sportevenementen en parades fotografeerde. Hij deed dat met de hete adem van de censuur in de nek. Tijdens het Sovjetregime zat kunst in de overlevingskit: het was een mogelijkheid om kritiek kwijt te raken, een maatschappijonderzoek op te starten en te morrelen aan de onderdrukking. Dat kon alleen ondergronds gebeuren. In Moskou was Ilya Kabakov de gangmaker van een undergroundscène die zich niet de kop liet indrukken. Toen hij in 1987 emigreerde naar het westen, bleef hij de

Russische situatie onder de loep nemen. Kritiek en nostalgie naar het verleden gaan hand in hand. Het werk staat met één been in het rijk van de verbeelding en met het andere in de bittere werkelijkheid, al lijkt het een sprookje of een allegorie. Het schilderij van Igor Spivak in de club, een monochroom rood tafereel dat opdoemt uit een witte leegte, komt uit een trilogie over de utopie van de Sovjet-Unie. Eerst borstelde Kabakov schilderijen in naam van Charles Rosenthal, een fictieve schilder die er de komst van het paradijs in zag. Vervolgens zei hij onder zijn eigen naam: 'dit is de hel'. Tot slot verzon hij Igor Spivak, een onervaren schilder die na de val van het Sovjetrijk

▲ Ilya Kabakov, 'I. Spivak in the club 1996', 2004, olieverf op doek, 239 x 188 cm.

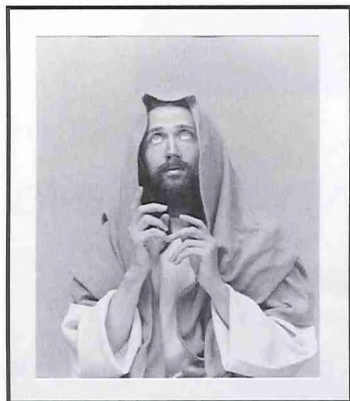
met veel nostalgie terugkijkt naar een tijd die in zijn ogen het paradijs was.

Russische humor

Andere beroemdheden zijn Vitaly Komar & Alexander Melamid. Het naar New York geëmigreerde duo is op post met een blauwe vlag die 'God bless America' murmelt. Ze hangt als een behoorlijk afgetakelde banner uit een glorieus verleden aan de muur. De kunstenaars braken uit toen ze met de nodige pathos en ironie megalomane doeken borstelden in propagandastijl. Ze zijn vooral bekend als de oprichters van Sots Art, een rebelse mix van sociaal realisme en westerse popart met een knipoog naar het dadaïsme. Bij die beweging hoort ook Blue Noses Group, een collectief dat burleske, absurde en hilarische performances beraamt. In Brussel treden ze op met een grote kleurenfoto van twee militairen die elkaar voorzichtig staan te kussen op het sneeuwtapijt in een berkenbos. De romantische visie en de hoop op verandering zijn volgens deze tentoonstelling eigen aan de hedendaagse revolutie in Rusland. Die eigenschappen zijn terug te vinden in het fotowerk 'Holy Family' van Oleg Kulik, de grommende en bijtende kunstenaar die de internationale kunstwereld veroverde als hond. Een treffend beeld is het gehurkte jongetje van de bekende Oekraïense fotograaf Boris Mikhailov, vooral dankzij de titel: 'Niemand houdt van mij, niemand geeft me schoenen'. Hoop en hopeloosheid waren rond en vaak zie je hoe in Rusland een aparte vorm van humor de kop opsteekt. Zo kruipt travestiekunstenaar Vlad Monroe in de rol van Hitler en Jezus. Omdat lang niet alle deelnemers even bekend zijn, krijgt deze tentoonstelling nog meer de allures van een ontdekkingsreis. ◆

▲ Vlad Monroe, 'Hitler and Jesus', C-print, diptiek.

▲ Zaalzicht 'Russian Turbulence'.

'Russian Turbulence'. Tot 3/03, Charles Riva Collection, Eendrachtstraat 21, Brussel, do-za 13-18.30 uur, www.charlesrivacollection.com.